

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

3 septembrie 2015*

„Recurs — Regulamentul (CE) nr. 737/2010 — Regulament de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1007/2009 — Comerț cu produse derivate din focă — Restricții privind importul și comercializarea produselor menționate — Validitate — Temei juridic — Articolul 95 CE — Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene — Articolul 17 — Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile popoarelor indigene — Articolul 19”

În cauza C-398/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție, introdus la 8 iulie 2013,

Inuit Tapiriit Kanatami, cu sediul în Ottawa (Canada),

Nattivak Hunters’ and Trappers’ Organisation, cu sediul în Qikiqtarjuaq (Canada),

Pangnirtung Hunters’ and Trappers’ Organisation, cu sediul în Pangnirtung (Canada),

Jaypootie Moesiesie, cu domiciliul în Qikiqtarjuaq,

Allen Kooneeliusie, cu domiciliul în Qikiqtarjuaq,

Toomasie Newkingnak, cu domiciliul în Qikiqtarjuaq,

David Kuptana, cu domiciliul în Ulukhattok (Canada),

Karliin Aariak, cu domiciliul în Iqaluit (Canada),

Canadian Seal Marketing Group, cu sediul în Quebec (Canada),

Ta Ma Su Seal Products Inc., cu sediul în Cap-aux-Meules (Canada),

Fur Institute of Canada, cu sediul în Ottawa,

NuTan Furs Inc., cu sediul în Catalina (Canada),

GC Rieber Skinn AS, cu sediul în Bergen (Norvegia),

Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), cu sediul în Nuuk, Groenlanda (Danemarca),

Johannes Egede, cu domiciliul în Nuuk,

* Limba de procedură: engleza.

Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), cu sediul în Nuuk,

William E. Scott & Son, cu sediul în Edinburgh (Regatul Unit),

Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, cu sediul în Cap-aux-Meules,

Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi, cu sediul în Istanbul (Turcia),

Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd, cu sediul în Fleur-de-Lys (Canada),

reprezențați de H. Viaene, de J. Bouckaert și de D. Gillet, avocații,

recurenți,

celelalte părți în proces fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de K. Mifsud-Bonnici și de C. Hermes, în calitate de agenți,

pârâtă în primă instanță,

susținută de:

Parlamentul European, reprezentat de L. Visaggio și de J. Rodrigues, în calitate de agenți,

Consiliul Uniunii Europene, reprezentat de K. Michoel și de M. Moore, în calitate de agenți,

interveniente în primă instanță,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz (raportor), președinte de cameră, și domnii C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász și D. Šváby, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 9 februarie 2015,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 martie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin recursul formulat, Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, domnii Moesiesie, Kooneeliusie, Newkingnak și Kuptana, doamna Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), domnul Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi și Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd solicită anularea Hotărârii Tribunalului din 25 aprilie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Comisia (T-526/10,

EU:T:2013:215, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care s-a respins acțiunea acestora având ca obiect anularea Regulamentului (UE) nr. 737/2010 al Comisiei din 10 august 2010 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1007/2009 al Parlamentului European și al Consiliului privind comerțul cu produse derivate din focă (JO L 216, p. 1, denumit în continuare „regulamentul în litigiu”) și declararea inaplicabilității Regulamentului (CE) nr. 1007/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind comerțul cu produse derivate din focă (JO L 286, p. 36, denumit în continuare „regulamentul de bază”).

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 2 Prin Rezoluția 61/295 din 13 septembrie 2007, Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a adoptat Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile popoarelor indigene (denumită în continuare „UNDRIP”). Articolul 19 din această declarație are următorul conținut:

„Statele comunică și cooperează cu bună-credință cu popoarele indigene respective, prin instituțiile reprezentative ale acestora, pentru a obține în prealabil consimțământul lor liber și informat, înainte de a adopta și executa măsuri legislative sau administrative care pot produce efecte asupra acestor popoare.”

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (4)-(7) și (14) ale regulamentului de bază:

„(4) Vânarea focilor a dus la exprimarea unei îngrijorări serioase din partea opiniei publice și a unor guverne, preocupate de bunăstarea animalelor, din cauza durerii, suferinței psihice, stării de teamă și a altor forme de suferință cărora le sunt expuse focile în timpul uciderii și jupuirii, în forma practică cel mai frecvent.

(5) Ca răspuns la îngrijorările cetățenilor și consumatorilor legate de aspecte ce țin de bunăstarea animalelor în contextul uciderii și jupuirii focilor și posibilă prezență pe piață a unor produse obținute din animale ucise și jupuite prin metode care provoacă durere, suferință psihică, teamă și alte forme de suferință, mai multe state membre au adoptat sau intenționează să adopte norme de reglementare a comerțului cu produse din focă, interzicând importul și producerea acestora, în timp ce alte state membre nu prevăd restricții pentru comerțul cu aceste produse.

(6) Prin urmare, există diferențe între dispozițiile naționale care reglementează comerțul, importul, producerea și comercializarea produselor derivate din focă. Aceste diferențe afectează negativ funcționarea pieței interne de produse care conțin sau ar putea conține produse derivate din focă și constituie bariere în calea comerțului cu aceste produse.

(7) Existența unor astfel de dispoziții diferite ar putea descuraja consumatorii de la cumpărarea de produse care nu sunt derivate din focă, dar care nu pot fi distinse ușor de produse similare derivate din focă sau produse care ar putea include elemente sau ingrediente obținute din focă fără ca acest lucru să poată fi identificat ușor, cum ar fi blănurile, capsulele de omega 3, uleiurile și articolele din piele.

[...]

(14) Nu ar trebui să fie afectate interesele economice și sociale fundamentale ale comunităților inuite care vânează foci ca mijloc de asigurare a subzistenței. Vânătoria reprezintă o parte integrantă a culturii și identității membrilor comunității inuite și, ca atare, este recunoscută prin Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile populațiilor indigene. Prin urmare, introducerea pe piață de produse din focă obținute în urma unor vânători de foci desfășurate în mod tradițional de comunitățile inuite și de alte comunități indigene și care contribuie la subzistența acestora ar trebui permisă.”

4 Articolul 3 din acest regulament, intitulat „Condiții privind introducerea pe piață”, prevede, la alineatele (1) și (4):

„(1) Introducerea pe piață a produselor derivate din focă este permisă numai dacă produsele în cauză sunt obținute în urma unor vânători de foci desfășurate în mod tradițional de comunitățile inuite și de alte comunități indigene și contribuie la subzistența acestora. Aceste condiții se aplică în momentul sau la locul în care sunt importate produsele.

[...]

(4) Fără a aduce atingere alineatului (3), măsurile pentru punerea în aplicare a prezentului articol, destinate să modifice elemente neesențiale ale prezentului regulament, prin completarea acestuia, se adoptă în conformitate cu procedura de reglementare cu control menționată la articolul 5 alineatul (3).”

5 În temeiul articolului 3 alineatul (4) din regulamentul menționat, Comisia Europeană a adoptat regulamentul în litigiu. Conform articolului 1 din acesta, regulamentul în litigiu „stabilește normele de introducere pe piață a produselor derivate din focă în conformitate cu articolul 3 din [regulamentul de bază]”.

Istoricul cauzei și hotărârea atacată

6 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 11 ianuarie 2010, Inuit Tapiriit Kanatami și alții au introdus o acțiune prin care se urmărește anularea regulamentului de bază. Prin Ordonanța Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (T-18/10, EU:T:2011:419), Tribunalul a respins această acțiune ca inadmisibilă. Recursul formulat împotriva acestei ordonanțe a fost respins prin Hotărârea Curții Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul (C-583/11 P, EU:C:2013:625).

7 La 10 august 2010, Comisia a adoptat regulamentul în litigiu, de stabilire a normelor de aplicare a regulamentului de bază.

8 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 9 noiembrie 2010, recurenții au formulat o acțiune având ca obiect anularea regulamentului în litigiu și declararea inaplicabilității regulamentului de bază în temeiul articolului 277 TFUE.

9 Prin Ordonanța din 13 aprilie 2011, președintele Camerei a șaptea a Tribunalului a admis cererile de intervenție formulate de Parlamentul European și de Consiliul Uniunii Europene în susținerea concluziilor Comisiei.

10 În susținerea acțiunii lor, recurenții au invocat două motive, dintre care primul se întemeia pe nelegalitatea regulamentului de bază, care ar priva regulamentul în litigiu de orice temei juridic, decurgând din alegerea eronată a articolului 95 CE ca temei juridic pentru adoptarea regulamentului de bază, pe încălcarea principiilor subsidiarității și proporționalității, precum și pe încălcarea drepturilor fundamentale. În cadrul celui de al doilea motiv, recurenții au imputat Comisiei că a săvârșit un abuz de putere cu ocazia adoptării regulamentului în litigiu.

- 11 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins aceste două motive și, prin urmare, acțiunea în totalitate.

Concluziile părților

- 12 Recurenții solicită Curții:

- anularea hotărârii atacate, declararea nelegalității și a inaplicabilității regulamentului de bază, în temeiul articolului 277 TFUE, și anularea regulamentului în litigiu în temeiul articolului 263 TFUE;
- cu titlu subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal și
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

- 13 Comisia solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurenților în solidar la plata cheltuielilor de judecată.

- 14 Parlamentul solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurenților la plata cheltuielilor de judecată.

- 15 Consiliul solicită Curții respingerea recursului și obligarea recurenților la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recurs

- 16 În susținerea recursului, recurenții invocă două motive, întemeiate pe erori de drept săvârșite de Tribunal în aprecierea legalității regulamentului de bază. Primul motiv este structurat pe două aspecte, iar cel de al doilea, pe trei aspecte.

Cu privire la primul aspect al primului motiv

Argumentația părților

- 17 Recurenții susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat, la punctele 28, 29, 37-40, 50 și 64 din hotărârea atacată, că, la data adoptării regulamentului de bază, erau îndeplinite condițiile pentru a recurge la articolul 95 CE.

- 18 În opinia recurenților, aceste condiții trebuiau să fie deja îndeplinite la data la care Comisia a prezentat propunerea care a condus la adoptarea regulamentului de bază. Astfel, obiectivul articolului 95 CE ar fi să remedieze o situație în care divergențele dintre reglementările naționale ar afecta în mod direct piața internă, iar nu să determine adoptarea unor reglementări naționale diferite, care să dea astfel „mână liberă” legiuitorului Uniunii Europene să legifereze în orice domeniu. Dacă data adoptării actului în cauză ar fi relevantă pentru examinarea condițiilor menționate, Comisia și-ar putea întemeia propunerea pe simpla estimare că astfel de divergențe vor exista la momentul adoptării acestui act, ceea ce ar fi contrar principiului atribuirii consacrat la articolul 5 alineatul (1) TUE.

- 19 Cu titlu subsidiar, recurenții susțin că, chiar dacă s-ar presupune că data relevantă pentru un control al legalității regulamentului de bază prin prisma articolului 95 CE este cea a adoptării acestui regulament, condițiile care permit să se recurgă la acest articol nu erau îndeplinite la acea dată. Astfel, indicațiile care figurează în preambulul regulamentului menționat, care nu conțin decât afirmații vagi și generale cu privire la disparitățile dintre reglementările naționale și la riscul unor obstacole în calea libertăților fundamentale sau al unor denaturări ale concurenței, nu ar fi suficiente pentru a justifica recurgerea la

articolul 95 CE. Mai exact, considerentul (5) al aceluiași regulament nu precizează statele membre care au adoptat sau intenționează să adopte o interdicție de import sau de producere a produselor din focă. În această privință, informațiile suplimentare furnizate de Comisie în cursul procedurii contencioase nu ar putea să suplinească această lipsă a unor indicații suficiente din textul regulamentului de bază.

20 Comisia, Parlamentul și Consiliul se opun argumentației recurenților.

Aprecierea Curții

21 În cadrul primului aspect al primului lor motiv, recurenții invocă, în esență, două argumente, privind, pe de o parte, data relevantă pentru examinarea condițiilor de recurgere la articolul 95 CE și, pe de altă parte, condițiile care permit să se recurgă la acest articol, întrucât regulamentul de bază nu ar conține indicații suficient de precise cu privire la riscul unor obstacole în calea libertăților fundamentale sau la cel al unor denaturări ale concurenței.

22 În ceea ce privește primul argument, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, legalitatea unui act al Uniunii trebuie să fie apreciată în funcție de elementele de fapt și de drept existente la data adoptării actului (Hotărârea Agrana Zucker, C-309/10, EU:C:2011:531, punctele 31 și 45, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea Schaible, C-101/12, EU:C:2013:661, punctul 50). Printre altele, Curtea se raportează la data adoptării actului în cauză al Uniunii pentru a verifica dacă sunt îndeplinite condițiile pentru a recurge la articolul 95 CE ca temei juridic (a se vedea Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 38, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 37, Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctele 45-51 și 55, precum și Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctele 39 și 41).

23 În schimb, contrar celor susținute de recurenți, data propunerii de regulament a Comisiei nu poate fi relevantă pentru această verificare. Astfel, în cadrul unei acțiuni îndreptate împotriva unui act legislativ precum regulamentul de bază, ceea ce face obiectul controlului de legalitate al instanței Uniunii nu este această propunere, supusă unor modificări în cursul procedurii legislative, ci actul legislativ menționat, astfel cum a fost adoptat de legiuitorul Uniunii la finalul acestei proceduri.

24 Pe de altă parte, numărul statelor membre care legiferaseră sau aveau intenția să legifereze în domeniul respectiv la data propunerii Comisiei nu este, în sine, determinant în aprecierea legalității recurgerii de către legiuitorul Uniunii la articolul 95 CE, din moment ce condițiile pentru a se recurge la acest articol erau îndeplinite la data adoptării actului legislativ în cauză.

25 Rezultă că primul argument al recurenților trebuie respins ca nefondat.

26 În ceea ce privește al doilea argument, trebuie amintită jurisprudența constantă potrivit căreia măsurile prevăzute la articolul 95 alineatul (1) CE trebuie să aibă în mod efectiv ca obiect ameliorarea condițiilor de instituire și de funcționare a pieței interne [Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctul 60, Hotărârea Regatul Unit/Parlamentul și Consiliul, C-217/04, EU:C:2006:279, punctul 42, precum și Hotărârea Regatul Unit/Parlamentul și Consiliul, C-270/12, EU:C:2014:18, punctul 113]. Deși simpla constatare a unor disparități între reglementările naționale și a riscului abstract de obstacole în calea libertăților fundamentale sau de denaturări ale concurenței nu este suficientă pentru a justifica alegerea articolului 95 CE ca temei juridic, legiuitorul Uniunii poate utiliza această dispoziție în special în cazul existenței unor divergențe între reglementările naționale, atunci când acestea sunt de natură să constituie obstacole în calea libertăților fundamentale și să aibă astfel o incidență directă asupra funcționării pieței interne sau să creeze denaturări semnificative ale concurenței (Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctul 32 și jurisprudența citată).

- 27 Utilizarea acestei dispoziții este de asemenea posibilă în vederea prevenirii apariției unor astfel de obstacole privind schimburile, care ar rezulta din evoluția eterogenă a legislațiilor naționale. Trebuie însă ca apariția acestora să fie probabilă, iar măsura în cauză să aibă ca obiect prevenirea lor (Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 38 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea Vodafone și alții, C-58/08, EU:C:2010:321, punctul 33).
- 28 În această privință, recurenții susțin în mod greșit că aprecierile din preambulul regulamentului de bază nu sunt suficiente pentru a justifica recurgerea la articolul 95 CE și că Tribunalul nu putea lua în considerare indicațiile furnizate de Comisie în cursul procedurii contencioase.
- 29 Astfel, întrucât motivarea actelor cu aplicabilitate generală se poate limita la a menționa, pe de o parte, situația de ansamblu care a condus la adoptarea acestora și, pe de altă parte, scopurile generale pe care își propun să le atingă (a se vedea Hotărârea AJD Tuna, C-221/09, EU:C:2011:153, punctul 59 și jurisprudența citată), nu se poate imputa legiuitorului Uniunii că a prezentat numai în mod general, în considerentele (4)-(7) ale regulamentului de bază, divergențele dintre reglementările naționale care guvernează comercializarea produselor derivate din focă și perturbările cauzate de acestea funcționării pieței interne și care justifică recurgerea la articolul 95 CE. În special, contrar susținerilor recurenților, legiuitorul Uniunii nu era obligat să precizeze chiar în textul preambulului regulamentului de bază numărul și identitatea statelor membre a căror reglementare națională se află la originea acestui act.
- 30 Întrucât motivarea regulamentului de bază este, în sine, suficientă, nu se poate imputa Tribunalului că a luat în considerare, cu ocazia examinării sale, la punctul 50 din hotărârea atacată, informații suplimentare privind situația legislației statelor membre care a condus la adoptarea acestui regulament, furnizate de Comisie în cursul procedurii contencioase, deoarece aceste informații nu fac decât să precizeze motivarea regulamentului de bază, conform jurisprudenței Curții. Astfel, în cadrul examinării alegerii articolului 95 CE ca temei juridic, această jurisprudență ține cont de asemenea precizări ale motivării actului în cauză, furnizate în cursul procedurii contencioase [a se vedea în special Hotărârea British American Tobacco (Investments) și Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punctele 68, 70 și 73, Hotărârea Regatul Unit/Parlamentul și Consiliul, C-217/04, EU:C:2006:279, punctul 61, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctele 46 și 47].
- 31 Or, în temeiul informațiilor rezultate atât din motivarea regulamentului de bază, cât și din precizările aduse de Comisie, pe care recurenții nu le-au contestat în fața Curții, Tribunalul a putut constata, la punctele 36-40 și 50 din hotărârea atacată, fără a săvârși o eroare de drept, că, la data adoptării regulamentului de bază, între dispozițiile naționale ce reglementau comerțul cu produse derivate din focă existau diferențe care puteau împiedica libera circulație a acestor produse.
- 32 În consecință, Tribunalul a statuat în mod corect, la punctul 58 din hotărârea atacată, că aceste diferențe puteau justifica intervenția legiuitorului Uniunii în temeiul articolului 95 CE.
- 33 În consecință, primul aspect al primului motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al doilea aspect al primului motiv

Argumentația părților

- 34 Recurenții arată că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept, la punctul 56 din hotărârea atacată, întrucât s-a întemeiat pe aprecierea potrivit căreia schimburile dintre statele membre privind produsele derivate din focă, precum și produsele similare nu sunt deloc neglijabile. Or, ar putea exista îndoieli cu privire la caracterul deloc neglijabil al schimburilor de produse derivate din focă și de produse similare dintre

statele membre. În plus, recurenții susțin că, potrivit jurisprudenței Curții, legiuitorul Uniunii nu poate recurge la articolul 95 CE decât dacă schimburile de produse avute în vedere sunt relativ importante, ceea ce este cu atât mai puțin valabil în cazul produselor derivate din focă.

- 35 Comisia și Parlamentul susțin că al doilea aspect al primului motiv este inadmisibil și, în orice caz, nefondat.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitate

- 36 După cum au arătat Comisia și Parlamentul, constatarea Tribunalului de la punctul 56 din hotărârea atacată, referitoare la caracterul deloc neglijabil al schimburilor de produse derivate din focă și de produse similare dintre statele membre, excedează competenței Curții în cadrul unui recurs.
- 37 Astfel, în conformitate cu articolul 256 alineatul (1) TFUE și cu articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, recursul se limitează la aspecte de drept. Prin urmare, Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele pertinente, precum și să aprecieze elementele de probă, cu excepția cazului denaturării acestor fapte și a acestor elemente de probă (Hotărârea Ryanair/Comisia, C-287/12 P, EU:C:2013:395, punctul 78 și jurisprudența citată).
- 38 Având în vedere că recurenții nu invocă nicio denaturare, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins ca inadmisibil, întrucât vizează constatarea Tribunalului referitoare la caracterul deloc neglijabil al schimburilor dintre statele membre.

– Cu privire la fond

- 39 Trebuie arătat că nu reiese din însuși textul articolului 95 CE cerința ca legiuitorul Uniunii să nu poată recurge la acest articol decât dacă schimburile de produse avute în vedere sunt relativ importante.
- 40 În plus, deși în anumite cauze a calificat drept relativ importante schimburile pe piețele relevante (a se vedea Hotărârea Arnold André, C-434/02, EU:C:2004:800, punctul 39 și jurisprudența citată, Hotărârea Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punctul 38, precum și Hotărârea Germania/Parlamentul și Consiliul, C-380/03, EU:C:2006:772, punctul 53), Curtea nu a stabilit niciun criteriu juridic potrivit căruia măsurile luate în temeiul articolului 95 CE sunt limitate numai la piețele produselor care fac obiectul unor schimburi relativ importante.
- 41 În speță, Tribunalul a constatat, la punctele 39, 40 și 56 din hotărârea atacată, întemeindu-se pe considerații legate de piețele produselor derivate din focă și ale altor produse care pot fi confundate cu acestea, că diferențele existente între reglementările naționale cu privire la comerțul cu produse derivate din focă puteau perturba piața internă a acestor produse. Astfel, Tribunalul a putut statua în mod întemeiat, la punctul 58 din hotărârea atacată, fără a fi obligat să verifice dacă schimburile privind produsele respective sunt relativ importante pentru a justifica recurgerea la articolul 95 CE, că aceste diferențe permiteau luarea unor măsuri în temeiul articolului menționat.
- 42 În consecință, al doilea aspect al primului motiv trebuie înlăturat ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

Cu privire la primul aspect al celui de al doilea motiv

Argumentația părților

- 43 Recurenții impută Tribunalului că a săvârșit o eroare de drept atunci când a constatat, la punctul 105 din hotărârea atacată, că trebuia să se facă referire numai la dispozițiile Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), nu și la cele ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”). Potrivit recurenților, rezultă printre altele din articolul 6 alineatul (3) TUE, precum și din articolul 52 alineatul (3) și din articolul 53 din cartă că drepturile garantate de CEDO trebuie avute în vedere în mod corespunzător cu ocazia aplicării tratatelor, ca principii generale de drept, și că dispozițiile CEDO trebuie să prevaleze dacă acordă o protecție mai extinsă decât cea a cartei.
- 44 Comisia, Parlamentul și Consiliul se opun argumentației recurenților.

Aprecierea Curții

- 45 Trebuie amintit că, deși, astfel cum confirmă articolul 6 alineatul (3) TUE, drepturile fundamentale garantate de CEDO constituie principii generale ale dreptului Uniunii și deși articolul 52 alineatul (3) din cartă prevede că drepturile conținute în aceasta, corespunzătoare drepturilor garantate de CEDO, au același înțeles și aceeași întindere ca cele pe care le conferă convenția amintită, aceasta din urmă nu constituie, atât timp cât Uniunea nu a aderat la ea, un instrument juridic integrat formal în ordinea juridică a Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 44, Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punctul 32, precum și Hotărârea Telefónica și Telefónica de España/Comisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, punctul 41).
- 46 Astfel, Tribunalul a considerat în mod corect, la punctul 105 din hotărârea atacată, că articolele 17, 7, 10 și 11 din cartă asigură în dreptul Uniunii protecția conferită de dispozițiile CEDO invocate de recurenți și că aprecierea validității regulamentului de bază trebuie să se întemeieze în speță numai pe drepturile fundamentale garantate de cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea Otis și alții, C-199/11, EU:C:2012:684, punctul 47, precum și Hotărârea Ziegler/Comisia, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punctul 126 și jurisprudența citată).
- 47 În orice caz, este necesar să se constate că, în cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv, recurenții se mulțumesc să reproșeze Tribunalului că s-a referit numai la dispozițiile cartei, nu și la cele ale CEDO, fără a preciza totuși cum ar fi săvârșit acesta în mod concret o eroare de drept de natură să vicieze aprecierea sa cu privire la validitatea regulamentului de bază în raport cu drepturile fundamentale și care este susceptibilă să conducă la anularea hotărârii atacate.
- 48 În consecință, primul aspect al celui de al doilea motiv trebuie să fie respins.

Cu privire la al doilea și la al treilea aspect ale celui de al doilea motiv

Argumentația părților

- 49 Prin intermediul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv, recurenții susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că dreptul de proprietate nu poate fi extins pentru a proteja simple interese de ordin comercial. Interdicția de comercializare a produselor derivate din focă în cadrul Uniunii le-ar afecta dreptul de exploatare comercială a acestor produse. În această privință, Curtea ar fi statuat deja că interdicția de comercializare și de introducere pe piața Uniunii a

suplimentelor alimentare poate restrânge libera exercitare a activității profesionale a producătorilor acestor produse. Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în special Hotărârea Malik împotriva Regatului Unit (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 13 martie 2012, nr. 23780/08), interesele economice legate de întreprindere ar constitui „bunuri” în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO și ar intra, așadar, în sfera protecției dreptului de proprietate.

- 50 Prin cel de al treilea aspect al acestui motiv, recurenții reproșează Tribunalului că a constatat, la punctul 112 din hotărârea atacată, că UNDRIP nu are valoare obligatorie și că nu a examinat dacă instituțiile Uniunii obținuseră, înainte de adoptarea regulamentului de bază, consimțământul prealabil al recurenților, conform articolului 19 din această declarație. Astfel, deși această declarație nu este, în sine, obligatorie din punct de vedere juridic, Uniunea ar fi recunoscut, în considerentul (14) al regulamentului de bază, obligația de a se conforma cu bună-credință dispozițiilor UNDRIP. Or, potrivit jurisprudenței Curții, Uniunea nu poate deroga de la normele pe care le-a stabilit în aplicarea acestei declarații (Hotărârea NTN Toyo Bearing și alții/Consiliul, 113/77, EU:C:1979:91, punctul 21). În plus, dintr-o rezoluție a Asociației de Drept Internațional publicată în anul 2012 ar rezulta că articolul 19 din UNDRIP stabilește o normă de drept internațional cutumiar pe care Uniunea este obligată să o respecte în exercitarea atribuțiilor sale.
- 51 Parlamentul susține că al treilea aspect al celui de al doilea motiv este inadmisibil în ansamblul său, întrucât recurenții nu identifică eroarea de drept a Tribunalului în mod suficient de precis în sensul articolului 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții. În special, recursul nu ar permite să se determine dacă recurenții critică examinarea sau lipsa unei examinări a motivelor invocate în fața Tribunalului și pentru ce rațiuni ar trebui să se atribuie o valoare obligatorie articolului 19 din UNDRIP. Potrivit Comisiei și Parlamentului, al doilea și al treilea aspect ale acestui motiv sunt, cel puțin în parte, inadmisibile, din moment ce recurenții nu au invocat în fața Tribunalului nici posibila încălcare a libertății de a desfășura o activitate comercială, nici pe cea a unei norme de drept internațional cutumiar.
- 52 Comisia, Parlamentul și Consiliul consideră că al doilea și al treilea aspect ale celui de al doilea motiv sunt, în orice caz, nefondate.

Aprecierea Curții

– Cu privire la admisibilitatea celui de al doilea și a celui de al treilea aspect ale celui de al doilea motiv

- 53 În ceea ce privește excepția de inadmisibilitate ridicată de Parlament cu privire la al treilea aspect al celui de al doilea motiv în ansamblul său, trebuie amintit că din articolul 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE și din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție, precum și din articolul 168 alineatul (1) litera (d) și din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură rezultă că un recurs trebuie să identifice cu precizie aspectele criticate ale motivării hotărârii a cărei anulare se solicită și să indice exact argumentele juridice care susțin în mod concret această cerere, sub sancțiunea inadmisibilității recursului sau a motivului în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, punctul 43, și Hotărârea Ezz și alții/Consiliul, C-220/14 P, EU:C:2015:147, punctul 111, precum și jurisprudența citată).
- 54 În speță, este necesar să se constate că, prin intermediul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv, recurenții se referă la un aspect precis al hotărârii atacate. În această privință, potrivit recurenților, eroarea de drept invocată constă în nerespectarea valorii obligatorii a cerinței privind consimțământul prevăzute la articolul 19 din UNDRIP, care rezultă atât din considerentul (14) al regulamentului de bază, cât și dintr-o normă de drept internațional cutumiar.
- 55 În aceste condiții, trebuie înlăturată cauza de inadmisibilitate invocată de Parlament cu privire la al treilea aspect al celui de al doilea motiv în ansamblul său.

56 În ceea ce privește excepțiile de inadmisibilitate în parte ridicate de Comisie și de Parlament, din înscrisurile din dosar reiese că recurenții nu au invocat în fața Tribunalului nici posibila încălcare a libertății de a desfășura o activitate comercială, consacrată la articolul 16 din cartă, nici pe cea a unei norme de drept internațional cutumiar ce rezultă din articolul 19 din UNDRIP.

57 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, a permite unei părți să invoce pentru prima dată în fața Curții un motiv pe care nu l-a invocat în fața Tribunalului ar echivala cu a-i permite să sesizeze Curtea, a cărei competență în materie de recurs este limitată, cu un litigiu mai extins decât cel cu care a fost investit Tribunalul (Hotărârea Nexans și Nexans France/Comisia, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, punctul 45 și jurisprudența citată).

58 Prin urmare, al doilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie să fie respins ca inadmisibil în măsura în care vizează libertatea de a desfășura o activitate comercială, iar al treilea aspect al acestui motiv trebuie să fie respins ca inadmisibil în măsura în care vizează încălcarea unei norme de drept internațional cutumiar.

– Cu privire la fondul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv

59 Recurenții susțin, în esență, că regulamentul de bază încalcă dreptul lor de proprietate prin faptul că interdicția de comercializare a produselor derivate din focă le afectează dreptul de exploatare comercială a acestor produse în cadrul Uniunii.

60 În această privință trebuie arătat că protecția dreptului de proprietate, conferită prin articolul 17 din cartă, nu se aplică unor simple interese sau ocazii de ordin comercial, al căror caracter aleatoriu este inerent esenței înseși a activității economice, ci unor drepturi care au o valoare patrimonială din care rezultă, având în vedere ordinea juridică, o poziție juridică deja stabilită care permite o exercitare autonomă a acestor drepturi de către și în beneficiul titularului lor (a se vedea Hotărârea Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, punctul 34 și jurisprudența citată).

61 De asemenea, din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO reiese că trebuie să se ia în considerare, în temeiul articolului 52 alineatul (3) din cartă, că venitul viitor nu poate fi considerat drept un „bun” susceptibil de a beneficia de protecția acestui articol decât dacă a fost deja obținut, dacă a făcut obiectul unei creanțe certe sau dacă există, în ceea ce privește persoana interesată, circumstanțe specifice care pot sta la baza unei încrederi legitime în obținerea unei valori patrimoniale (a se vedea în special Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Anheuser-Busch împotriva Portugaliei din 11 ianuarie 2007, nr. 73049/01, punctele 64 și 65, precum și Hotărârea Malik împotriva Regatului Unit, citată anterior, punctul 93).

62 Or recurenții nu au invocat în fața instanțelor Uniunii decât simpla posibilitate de a putea comercializa în Uniune produse derivate din focă, fără a menționa astfel de circumstanțe.

63 Prin urmare, este necesar să se respingă al doilea aspect al celui de al doilea motiv ca fiind în parte inadmisibil și în parte nefondat.

– Cu privire la fondul celui de al treilea aspect al celui de al doilea motiv

64 În ceea ce privește articolul 19 din UNDRIP, întrucât această dispoziție nu are, în sine, valoare juridică obligatorie, după cum recunosc și recurenții, este suficient să se constate că nici considerentul (14) al regulamentului de bază nu conferă un efect obligatoriu acestei obligații de consultare și de cooperare în vederea obținerii consimțământului comunităților inuite, prevăzută de dispoziția menționată.

- 65 Astfel, din termenii acestui considerent reiese că, pentru a nu afecta interesele economice și sociale fundamentale ale comunităților inuite care vânează foci ca mijloc de asigurare a subzistenței, ar trebui permisă introducerea pe piață de produse derivate din focă obținute în urma unor vânători de foci desfășurate în mod tradițional de aceste comunități și care contribuie la subzistența acestora.
- 66 Întrucât o astfel de permisiune este prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din regulamentul de bază, rezultă că, prin referirea la recunoașterea de către UNDRIP a acestei vânători ca parte integrantă a culturii și a identității membrilor comunităților inuite, considerentul (14) menționat nu face decât să motiveze această derogare de la interdicția de introducere pe piață a produselor derivate din focă, rezultată din acest regulament.
- 67 În schimb, din termenii considerentului (14) al regulamentului menționat nu se poate deduce o obligație cu forță juridică obligatorie de a se conforma articolului 19 din UNDRIP, dispoziție care nu este de altfel vizată prin acest considerent.
- 68 Prin urmare, este necesar să se respingă al treilea aspect al celui de al doilea motiv în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.
- 69 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că recursul trebuie respins în totalitate, în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 70 În temeiul articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 71 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. În cazul în care un intervenient în primă instanță, care nu a formulat el însuși recurs, participă la procedura în fața Curții, aceasta poate să decidă, în temeiul alineatului (4) al articolului 184, ca el să suporte propriile cheltuieli de judecată. Conform articolului 140 alineatul (1) din regulamentul menționat, de asemenea aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din același regulament, statele membre și instituțiile care au intervenit în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.
- 72 Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurenților la plata cheltuielilor de judecată, iar aceștia din urmă au căzut în pretenții, se impune ca aceștia să fie obligați să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Comisie.
- 73 Parlamentul și Consiliul, în calitate de interveniente în fața Tribunalului, suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters and Trappers Organisation, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, pe domnii Jaypootie Moesessie, Allen Kooneeliusie, Toomasie Newkingnak și David Kuptana, pe doamna Karliin Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products, Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs, Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), pe domnul Johannes Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Hatem

Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi și Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Comisia Europeană.

- 3) Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene suportă fiecare propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături